

Jenei György †

Kompország vagy hídország?

*Globális hatások, magyar állami szuverenitás, egységes magyar nemzet,
etnikai identitás*

Ferry Country or Bridge Country?

Global Impacts, Hungarian State Sovereignty, Unified Hungarian Nation, Ethnic Identity

Összefoglalás

A tanulmány a kompország-hídország alternatívát elemzi a jelenlegi magyar helyzetben. Az elemzés során magyar történelmi esetpéldákat és történeti folyamatokat is áttekint. Egy európai történeti analógiából is következtetéseket von le a jelenlegi európai helyzet sajátosságaira, veszélyeire vonatkozóan. A tanulmány álláspontja szerint a nemzetközi erőviszonyok globális méretű átrendeződésének időszakában, amely bizonytalanságokkal, hirtelen változásokkal jár együtt a kompország alternatíva irreális, mert a komp kikötése alkalmazkodás- és cselekvés képtelenséget eredményezne. A hídország alternatíva tenné csak lehetővé a magyar érdekek érvényesítését. Ennek követelményei az állam szuverenitás, az etnikai identitás erőssége és a nemzetépítés. A követelmények érvényesítése feltételezi a belső összefogást, a keresztény kultúrát és a nyitottságot minden irányba. Ez az alternatíva a reális lehetőség, ha az ország a követelmények érvényesüléséről folyamatosan gondoskodik. A magyar történeti áttekintés kiemeli a nyelv szerepét az etnikai identitás-ban és a kereszténység szerepét a magyar szuverén állam létrejöttében. A tanulmány jelentősnek tekinti a belső összefogás meglétének, illetve hiányának hatását és a külső hatalmak magyar állami szuverenitást veszélyeztető -szélsőséges esetben megsemmisítő- törekvéseit.

Kulcsszavak: állami szuverenitás, nemzetépítés, etnikai identitás, kompország, hídország, külső befolyás, belső összefogás

---

PROF. DR. JENEI GYÖRGY[†], az MTA Doktora, Professor Emeritus, Budapesti Corvinus Egyetem.

Fájó szívvel búcsúzunk Jenei György (1942. június 16. – Budapest, 2024. február 4.) professzor úrtól, MTA doktortól, a Budapesti Corvinus Egyetem professor emeritusától. Jenei György tanár úr a közpolitika neves hazai és nemzetközi szakértője volt. Nyugdíjazását követően a Polgári Szemle társadalomtudományi folyóirat magyar, angol és kínai nyelvű lapszámaiban tette közzé életművének eszen-ciáját adó dolgozatokat. Ezen írása a 2024 februári halálát követően már posztumusz jelenik meg.

Summary

The study analyzes the ferry country-bridge country alternative in the current Hungarian situation. The analysis reviews Hungarian historical case examples and historical processes. Conclusions are drawn from a European historical analogy regarding the peculiarities and dangers of the current European situation. In the period of global reorganization of international power relations, which is accompanied by uncertainties and sudden changes, the alternative of a ferry country is unrealistic because ‘mooring the ferry’ would result in an inability to adapt and act. The alternative of a bridge country would only make it possible for Hungary to enforce its interests. The requirements for this are as follows: state sovereignty, the strength of an ethnic identity and nation-building. The enforcement of requirements assumes domestic cooperation, Christian culture, and openness towards all directions. This alternative is a realistic option if the country continuously ensures that the requirements are enforced. The Hungarian historical overview highlights the role of language in ethnic identity and the role of Christianity in the creation of the Hungarian sovereign state. The study considers the effect of the presence or absence of domestic cooperation and the efforts of external powers to threaten or, in extreme cases, to even destroy Hungarian state sovereignty to be significant.

Keywords: state sovereignty, nation building, ethnic identity, ferry country, bridge country, external influence, internal cooperation

---

„A népek sorsa fölött is áll a harc, és pedig nyíltan és nyersen. Az elméletek a nemzetköziségről és nemzeti eszméről, melyek ma két kibékíthetetlen táborra osztják az emberiséget, s „lét vagy nemlét” kérdése elé állítanak minden nemzetet. Mindenkinék, mint az élet-halál harcba bekötött magányos embernek, kötelessége, hogy összes testi és lelki, anyagi, szellemi és erkölcsi erőit őrizze, megnyissa az erők legmélyebb forrásait és úgy vállalja a rákényszerített küzdelmet”. Márton Áron: 1930-as évek.

(Idézi: Száraz Miklós György: Székelyek. Történelemről és hagyományról. (258) Scolar Kiadó, 2018).
„Nyugat és Kelet, az emberiség fejlődésének e két nagy áramlata között nekünk kell elvállalnunk a közvetítést”

Kállay Béni. Akadémiai előadás, 1883.

(Idézi: Nemeskürthy, 2001:402)

BEVEZETÉS

Napjainkban is időszerűek Márton Áron gondolatai. Két alternatíva áll szemben egymással: Szuverén európai államok interdependens együttműködése – köztük a szuverén, keresztény és etnikai heterogenitású magyar állam, mint az együttműködés résztvevője –, vagy Európai Egyesült Államok, amely – a nemzeti erők meggyengítése miatt – kiszolgáltatót Kínának és az Amerikai Egyesült Államoknak. A két, egymást kizáró alternatíva közül

melyik erősödik fel a következő években és a kiteljesedés után melyik válik a másik létezését kizáró realitássá? Köztudott ugyanis, hogy évek óta kibékíthetetlen harc dúl a globális gazdasági, politikai és ideológiai erők nemzetközi offenzívája és az állami szuverenitás, az etnikai és a nemzeti eszmén alapuló együttműködés híveinek védekezése között és a növekvő bizonytalanságok miatt nem is lehet megjósolni a harc végső kimenetelét. Mindenesetre a globális erők célját Richard J. Barnet és Ronald E. Müller már 1990-ben így határozta meg: „Azok az emberek, akik világcégeket vezetnek, a történelemben elsőként rendelkeznek azzal a szervezettel, technikával, pénzzel és ideológiával, hogy reálisan próbálkozhatnak úgy irányítani a világot, mint egy integrált gazdasági egységet...Kívánalmaik lényege a nemzetállam meghaladásához való jog, és a folyamatot tekintve, annak átformálása (Idézi: Korten, 1996:1747).

ÁLLAMI SZUVERENITÁS, ETNIKAI IDENTITÁS ÉS NEMZET

Mi a viszony az állami szuverenitás, a nemzet és az etnikai identitás? Az állami szuverenitás mindig heterogén etnikai identitásokat tartalmaz. Az állam nevét általában a többségi identitás után kapja. Ilyen Magyarország és az európai országok többsége, de vannak kivételek is. Ilyen például Belgium (flamandok és vallonok lakják) vagy az Egyesült Államok, amelyben több etnikai olvasztó téglével működik egyidőben.

A heterogén identitású szuverén államok között két változatot különböztethetünk meg. Az egyik változatban az etnikai többség garantálja – jogilag és a gyakorlatban is – a kisebbségi identitások egyenjogúságát, amíg a másik változatban a kisebbségi identitások egyenjogúságáról nem beszélhetünk, mert sem jogilag, sem a gyakorlatban nem érvényesül az egyenjogúság. Sajátos eset, amikor az egyenjogúság jogi garanciákat tartalmaz, de a gyakorlatban megszegik azokat. Magyarország esetében a kisebbségi etnikai identitások egyenlő jogai elméletben és a társadalmi gyakorlatban is biztosítottak.

Egy ország többségi identitású csoportja gazdasági, kulturális és bizonyos jogi elemekre (pl. kettős állampolgárság) is kiterjedő állandó vagy rendszeres kapcsolatot tart a más szuverén államokban élő azonos identitású csoportokkal, amelyek azokban az országokban kisebbségi identitások. A kisebbségi identitások lehetnek tömbidentitások és szórványidentitások. A magyarság esetében Erdély, a Felvidék, a Délvidék azok a területek, ahol a tömbmagyarság és a szóránymagyarság egyaránt előfordul. Azonban nagyobb szóránykisebbség él az Egyesült Államokban, Németországban, Ausztriában, Braziliában, Kanadában és kisebb szóránykisebbség él sok másik országban is. Ezt a magyar többségi identitásból és magyar kisebbségi identitásokból álló egységet nevezzük nemzetnek. Ilyen értelemben például Magyarország szuverén állam és ugyanakkor nemzetállam is, de hasonló nemzetállam Németország, Lengyelország és Oroszország is. A magyarság esetében ez azt jelenti, hogy magyarnak lenni nem származás kérdése, hanem többségi helyzetben választás és kisebbségi helyzetben nemcsak választás, hanem vállalás függvénye is. Ezt példázza Liszt Ferenc esete, akinek magyarságát 1935-ben -akadémiai vita keretében- kétségbe vonták, mivel apja és anyja egyaránt osztrák volt, az egyik burgenlandi, a másik wachau. A vitát Bartók Béla döntötte el, amikor kijelentette, hogy Liszt Ferenc magyar, mert magyarnak vallotta és vállalta magát.

A szuverén magyar állam a kereszténység felvételéhez elválaszthatatlanul kapcsolódik. A szuverén magyar állam a kereszténység felvételének eredménye. Egyidősek. Az elmúlt, immár több mint ezeréves magyar történelem során a magyarság, szuverén államát több évszázadra elvesztette, de a magyar etnikai identitás és összefogás a keresztény kultúrának és az unikális nyelvnek köszönhetően folytonosan fennmaradt.

GLOBÁLIS „FORRADALOM” ÉS AZ ÁLLIBERALIZMUS

A globális erők multinacionális és transznacionális vállalatokból, globális befektetési bankokból, magánpénzügyintézetekből, globális értékláncok helyben működő, külföldről irányított egységeiből és a világot behálózó „technológiai cégekből” (ezek az internetet és a digitalizációt használó és alkalmazó társaságok) állnak. Ezek semmilyen állami pénzügyi felügyelet alá nem tartoznak. Helmut Schmidt „ragadozó kapitalizmusnak”, Alan Greenspan „fertőző kapzsiságnak” minősíti törekvéseiket és eddig megtett lépéseiket. Sokat közülük parányi szigeten jegyezték be. Csak a profitráta növelésében érdekeltek, a helyi lehetőségeket kihasználják, szociális terhet nem lehet rájuk rakni. Ez kizsákmányolás. (Schmidt, 2010: 278-293).

A globus, azaz a földgömb szó jelentéséről Nemeskürthy István ezt írja: „Az Oxford University Press 1985-ös kiadása szerint „*global:World-Wide, embracing the whole of a group of items*”. Vagyis globális: „az egész világon érvényesülő”. Elgondolkodtató, hogy a rómaiak „cinkos politikai érdekcsoport”-ot is értettek a „globális” kifejezésen! (Györkössy Lajos: *Latin-magyar szótár*, 1960) (Nemeskürthy, 2002:249).

Ezek az intézmények – Helmut Schmidt szavaival – „hazátlanok”, amelyek új ember típus kialakítását kezdték meg (Schmidt, 2010:280). Álcivil szervezetek hálózatát (NGO-k) működtetik. Ezek is hazátlanok, hiszen tevékenységüket nemzetközileg egyeztetik és határozzák meg. Liberálisnak nevezett média hálózatot fejlesztettek ki, amely új ember típus kialakításán munkálkodik. Természetesen nemzetközileg koordináltan. Ez olyan álliberalizmus, amely kinyilatkoztat és az eltérő, vagy ellentétes véleményeket maradinak és hamisnak bélyegzi meg. Ennek az ideológiának semmi köze nincs a liberalizmushoz. Különösen ahhoz a liberalizmushoz, amely a XIX. században -Friedrich List nézetei nyomán, aki a liberalizmust a nemzeti célokkal és perspektívákkal egyeztette és Adam Smith liberalizmusa nyomán, akinek piaccgazdasági elmélete „ellentétben a szabadpiac ideológiájával, számos előfeltételt határoz meg, amelynek egy piacon teljesülnie kell ahhoz, hogy a köz érdekében hatékony árak alakuljanak ki” (Korten, 1996:87).

A liberalizmus Magyarországon a kiegyezés után, Deák Ferenc, Eötvös József, Kállay Béni és Szél Kálmán nézeteiben fejeződött ki és gazdaság és társadalomformáló domináns hatalmi tényezővé vált. A liberalizmus első magyar képviselője, Berzeviczy Gergely volt a XVIII-XIX század fordulóján. Ezután Széchenyi Adam Smith tanait követte, míg Kossuth Lajos – a Védegylet szervezője – Friedrich Listét, akit személyesen is ismert. Miben állt a két liberális irányzat különbsége? Adam Smith az állami be-nem-avatkozás elvét tartotta irányadónak, ugyanakkor a szabadpiac ideológiájával ellentétben számos előfeltételt tartott szükségesnek ahhoz, hogy a köz érdekében hatékony árak alakuljanak ki.

Friedrich List viszont a gazdaságilag fejletlenebb országok esetében szükségesnek tartotta az állami beavatkozást védővám rendszer alakjában- mint írja: „A védővám rendszer, melyről azt állították, hogy spekulatív fejek találmánya, természetes következménye a nemzetek ama törekvésének, hogy biztosítást nyerjenek saját fennmaradásuk, befolyásuk, vagy hatalmi fölényük számára” (Hegedüs, é.n.:30). Friedrich List addig tartotta szükségesnek a védővám rendszert, amíg a fejletlenebb gazdaság utoléri a fejlettebbet. Ezt valósította meg Bismarck és ezzel a német gazdasági fejlődésnek nagy lendületet adott. List a gazdasági autarchiát elutasította. Nála a védővámok tulajdonképpen nevelővámok, amelyek célja nem a gazdasági bezártság védelme, hanem a nemzetközi gazdasági versenyképesség fokozatos elérése. (Hegedüs, é.n.:26-33).

Smith és List elméletének félreértésével és tudatos torzításával szemben megállapítható, hogy „Smith mégsem doktriner és sohasem általánosít... Az államnak megvan a saját tereuma, mint az igazságszolgáltatás, a honvédelem; sőt az állam még intézményeket is tarthat fenn, ha azok a közcélrt szolgálnak. „Az állami beavatkozás általános elv nála, de nem abszolút szabály” -írja egyik kritikusa, Rist kiváló francia közgazdász. Smith nem elvakult individualista, minden szabály alól van nála kivétel” (Hegedüs, é.n.:29). Ezzel összhangban Korten szerint a jelenlegi ál- vagy illiberalizmus a személy szabadságát és jogait azonosítja a piac szabadságával és a tulajdonjogokkal. Ebben a szemléletben nincsenek szociális kötelezettségek- mint Korten írja: „Továbbá, ha fenntartjuk azt, hogy az egyén egyetlen kötelessége a szerződések és mások tulajdonjogainak tiszteletben tartása, akkor a piaci liberalizmus „erkölcsfilozófiája” lényegében felszabadítja e kötelezettségek alól azokat, akik rendelkeznek tulajdonnal, azok kárára, akik nem” (Korten, 1996:97).

A NYÍLT TÁRSADALOM ELMÉLETE ÉS AZ ÚJ EMBER KIALAKÍTÁSÁNAK KÍSÉRLETE

A jelenlegi magát liberalizmusnak nevező eszme lényegében Karl Popper „Nyílt Társadalom” elméletét a Soros család, mint emblematikus személyek vezérletével formálták hatalmi erővé, amely új ember típus kifejlesztését tűzte ki céljául. Az új ember típusának kifejlesztése leginkább történelemben kudarcot vallott kísérletekhez a náci és a bolsevik ember típus kifejlesztési kísérletéhez hasonlít. Ebben minősítették maradéknak, hamisnak és hazugnak minden a nácizmustól és a marxizmus-leninizmustól eltérő véleményt. Figyelemreméltó, hogy a neonácizmust harsányan, rendszeresen bírálják és elítélik, ugyanakkor az erőszakos neokommunizmust nem éri hasonló bírálat. Ez az álliberalizmus nemcsak egy bizonyos kinyilatkoztatás igazságát akarja elfogadtatni, hanem a gondolkodást is szabályozni-ellenőrizni akarja. Erkölcsileg is felsőbbrendűnek tekinti magát. Olyan alattvaló ember típus kialakítása a célja, akit csak a pénz, a keresete érdekel és mellékese, vagy hiányoznak a családi, közösségi, nemzeti és szuverén állami kötelezettségei. „Szabad embernek” mondják, aki a valóságban teljes mértékben a profitérdekelt intézmények kénye-kedvétől függ, hasonlít a pénzkereső automatához.

A szuverén államok határain túli globális hatalmat szerző erők megkísérlik a szuverén államokat elszakítani saját gazdaságuktól. Ennek a törekvésnek a sikere azt jelentené, hogy a szuverén államok és az etnikai identitások sorsa a globális erők tulajdonosainak és irányí-

tóinak akaratától függene. Elveszne az etnikai kultúra és a szuverénnek már nem nevezhető államok politikai, technológiai és gazdasági értelemben egyaránt elvesztenék önállóságukat. Kompországokként cövekelnének le.

Ezek a globális erők és nemzetközi hálózataik offenzívában vannak. A társadalom azonban családokból, közösségekből, nemzetekből és szuverén államokból áll. A politikában egyfelől a globális erők céljai, másfelől a családi, a közösségi és a nemzeti érdekek is kifejeződnek. A politikai szembenállás már létezik a kétféle érdek artikuláció között. Érdek egyeztetés közöttük nem lehetséges, mert az álliberális globális erők minden más nézetet helytelennek tekintenek, megbélyegeznek és ezzel vagy-vagy helyzetet fejlesztettek ki. A lényegi kérdés, hogy az emberek hajlandók-e elfogadni, hogy pénzkereső automaták legyenek és olyan individualisták, akik számára a család, a közösség, a nemzet másodlagossá válik vagy egyszerűen nem is létezik. Az álliberális szemlélet az LMBTQ mozgalommal, a nemek genetikusan meghatározott családi viszonyának összezavarásával, az egyneműek együttélésének közügygé tételével összezavarja a családi stabilitást.

A globális erők célja az emberi természettel ellentétes, hiszen az ember – Arisztotelesz szavával – „zoon politicon”, azaz társas lény. Az ember születésekor még nem „homo sapiens” csak potenciálisan az, és ráutalt a család tagjaival, azok barátaival történő rendszeres érintkezésre, mert ennek eredményeként lesz belőle aktuálisan is „homo sapiens”. Egy analógiával érzékeltetve a különbséget. A kő realitás, de potenciálisan még nem szobor. A kőben a szobor csak potenciálisan létezik, és céltudatos tevékenység kell ahhoz, hogy a szobor aktuálisan létező legyen.

Kérdés, hogy a globális erők ki tudják-e bontakoztatni azt az álliberális folyamatot, amelyben az individualizmus nem egyéni kiteljesedést, hanem csak egyéni önzést jelent. További kérdés, hogy képesek lesznek-e észrevétlenül kibontakoztatni az elvakult individualizmus folyamatát egészen addig a pontig, amikor már ez a folyamat visszafordíthatatlanná válik – mint Csath írja: a középosztályt, a középrétegeket elsorvasztják és „Megerősödnek a „felső rétegek”, amelyeknek van egy szűk kiszolgáló „háttérudvara”, médiaemberekből, „influencer” személyiségekből „őrző-védőkből”, amely csoportot az „uralkodók” jól megfizetik” (Csath, 2023:12).Vagy pedig kudarcot vallanak és olyan feszültségek keletkeznek, olyan ellentétes nemzeti és szuverén állami erők erősödnek fel, amelyek képesek ezt a folyamatot megakadályozni. Szuverén, Nyugatra és Keletre egyaránt nyitott államokat hoznának létre. Ezek az igazi, történelmi-stratégiai távlatú alternatívák.

EGY TÖRTÉNELMI PÁRHUZAM ÉS A JELENLEGI EURÓPA

A globális hatalmi erők technikája már működik és számos helyen sikereket is elért. Az első lépés a társadalmi káosz, a megosztottság, annak fegyveres összecsapásokig élesedő kialakítása, kiprovokálása, amely elhúzódik addig, amíg a globális erők megjelennek és megmutatják, hogy csak ők képesek biztonságot teremteni és újjáépíteni. Így kísérlik meg lejáratni a korábbi hatalmi képződményeket.

Az ókori római közmondás szerint: „Historia est magistra vitae” (A történelem az élet tanító mestere). Az állítás igazát számos történelmi példa igazolja. Az egyik példa az ókori Bizánc és a gótok esete, amely események az i. u. 4. században történtek. A gótok támadó szán-

dékkal megjelentek Bizánc határainál. A bizánci vezetés véleménye megosztott volt. Valens császár humanista hagyományokat követve azon a véleményen volt, hogy a gótokat meg kell „téríteni” a római kultúra számára. Ezt a császári tanácsban az aggodalmaskodó katonák ellenezték. Azonban a Themistios vezette „hivatalnok párt” szerzett többséget- mint Váczy Péter idézi: „Azok azonban-jegyzi meg Eunapios- akik a császár kegyében az első helyet foglalták el és akiknek a szava a legtöbbet ért a tanácsban, letorkolták ezeket, mondván, kitűnő katonák, de a politikához nem értenek (Váczy, 2010:16). A gótokat a császári tanács döntése alapján betelepítették és Themoistios az első problémák jelentkezésének idején még ezt mondta: „A Trákiában letelepített gótokkal az fog történni, ami a galatákkal Kis-Ázsiában. Ezeket senki sem nevezi már barbároknak... Nevük még a régi, de életmódjuk már római. Ugyanazokat az adókat fizetik, mint mi, katonáskodnak, mint mi, hivatalokat kapnak akár-csak a római polgárok és a törvény előtt sincs különbség köztük és köztünk” (Váczy, 2010:16).

Mi történt valójában? 376-ban hajókon behozták a gót menekülteket. Fegyveresen jöttek. Az első feszültségnél fegyveresen végig pusztították a Bizánc uralma alatt álló falvakat, aztán egészen Konstantinápolyig végig pusztították Trákiát a hozzájuk csatlakozó keleti gótok és a hunok segítségével. 378-ban egy újabb csatában Valens császárt is megölték. 380-ban a gótok egész Görögországot kirabolták. A gótok nem léptek a rómaiassimiláció és a polgáriassimiláció útjára (Váczy, 2010:15-21).

Milyen hasonlóság tapasztalható jelenleg Európában? Az Európai Bizottság meghatározó befolyásának és a németek Európát „megváltani” szándékozó politikájának eredményeként –amelyhez csatlakoztak más nyugat-európai államok is – a föderalista erők vannak offenzívában és a konföderáció erői védekezni kényszerülnek.

Egy példa: Nyugat-Európában részben letelepítették az erőszakosan érkező, ismeretlen személyazonosságú bevándorlókat, akiknek egyrésze dolgozni akar, másrésze viszont szociális juttatásból él. Egy részükről pedig egyáltalán nem is tudják, hogy hol tartózkodik és éppen merre vándorol. Sokan megszegik a törvényeket, nem is tartják a szabályokat és gyilkosságokat követnek el. Fegyveres bevándorlók (hódítók) is érkeznek, akik kiképzett, harcedzett katonák. Nem tudni, hogy ki a menekült közülük. A letelepedés melletti érv az volt, hogy munkát végeznek (kétségtelen az európai munkaerőhiány), részben asszimilálódnak, részben multikulturális társadalmak alakulnak ki, amelyekben a különböző kultúrák és életmódok békésen élnek egymás mellett. Mi történt eddig ténylegesen? Asszimilációs folyamat nem érzékelhető. Részben azért, mert a migránsok nem akarnak asszimilálni, saját kultúrával, ezen alapuló életmóddal és jogrendszerrel rendelkeznek és ehhez természetes módon ragaszkodnak több generációs Európában tartózkodás után is, részben azért, mert Nyugat-Európa asszimilációs ereje meggyengült. Kísérteties a hasonlóság a gótok és Bizánc esetével. A keresztény kultúra vergődik és befolyása gyengül, a vallásukat gyakorló európaiak száma csökken, növekvő számban zárnak be templomokat, amelyekben vendéglőket, üzleteket nyitnak.

A multikulturális terv is megbukott. A bevándorlók jelentős része nem ismeri el az európai jogállamiságon alapuló törvényeket. Saját, magukkal hozott törvények szerint élnek. „No go” zónákat alakítanak ki, amelyeket az európai országok rendőrségei nem tudnak ellenőrizni, amelynek hiányában terjed a bűnözés, a bandaháború. A bevándorlási erőszak új szakaszában a migránsok fegyvert használnak, ismert nemzetközi terror szervezetek irányítják és kiter-

jedt csempészbandák – üzleti alapon – szervezik a beáramlást. Ezek már olyan hódítók, akik Európai területeket foglalnak el. Ez még csak az első szakasz?

Az Európai Unió szintjén nincsen olyan döntés, amely ezt a kettős kudarcot belátná és a migrációt Európa külső határainál megakadályozná. Nem szervezik meg a külső határok védelmét, nem tudják kitoloncolni azokat, akik nem menekültek, hanem bevándorlók. Ehelyett kényszeríteni akarják a közép-európai országokat is a migránsok befogadására migráns táborok létesítésére. Céljuk ezekben az országokban az állami szuverenitás megcsönkítése, olyan Európai Egyesült Államok kikényszerítése, amely a föderatív dominancia kikényszerítésével már nem Európa. Ez a második szakasz, ha ez megvalósulna, akkor az európai szuverén államok autonómiáikká alakulnának, amelyeket külső „szakértők” irányítanak. Ez azt jelenti, hogy a magyar Szent Korona egyenlővé válna egy svájci sapkával.

Megisméltódik-e a 4. századi Bizánc történelme? Bizonyos, hogy az irányítás kiszaladt a szublimált világnézeti és ideológiai alapon politikát folytató európai központi hatalom kezéből és valahol Európán kívülre került. Érvényesül-e a tehetetlenségi nyomatók? Vagy képesek lesznek-e a szuverén európai államok olyan mértékű befolyást megalapozni, amely megakadályozza az Európába irányuló, szervezett migrációt és a globális erők térhódítását, terület foglalását?

MI A HELYZET A MAGYAR ESÉLYEKSEL?

A problémakör elemzését történeti áttekintéssel kezdjük. Hogyan alakult ki a magyar etnikai identitás és az állami szuverenitás? A magyarság története – kezdetektől fogva – külső kapcsolatok szövődékében zajlik. Ezek a kapcsolatok a magyarokat sokszor kényszerítették védekezésre külső támadások miatt, amelyek gazdasági, politikai, ideológiai és nemegyszer katonai jellegűek voltak. Sok esetben akadtak belső partnerek is, akiket nem egyszer a magyar hatalom megszerzésének szándéka vezérelt. Másik oldalról viszont olyan esetek is előfordultak, amikor a magyar hatalom a külső kapcsolatokat terjeszkedésre, expanzív politika megvalósítására használta ki.

Ezzel lehetőséget is kívánunk adni a magyar történelem ismeretének gyarapításához, mert ez az ismeret alapvető fontosságú – mint Nemeskürthy István írja: „A múltat nem lehet tőlünk elvenni, de az csak akkor a miénk, ha ismerjük” (Nemeskürthy, 2001:7).

A magyar etnikai identitás eredete

Az Ázsiában, az ugorok Szibéria – voguloknál és osztjákoknál keletebbre – lakó népcsoportját, az ugor-magyarságot érintő, kényszeres jellegű külső, ogur (bolgár) török hatás a magyarság politikai és szervezeti kultúráját magasabb szintre emelte. Az erdei övezetben élő nemzeti társadalmat „lerántotta” a Mandzsúriától a Dunáig terjedő sztyeppe övezetbe, és a nemzeti szerkezet meghagyásával, törzssé szervezte, ezzel egységesítette -cselekvőképes központi hatalmat alakított ki- és katonailag is megszervezte (Hóman, 1941:18-23). Ez gazdasági, szervezeti, jogi és kulturális haladást eredményezett.

A kultúra, a szervezet, a katonaság kiépülése, az erkölcsi szabályozás és a jogrend egyaránt törökös volt, de az ugor eredetű nyelv -török szavakkal gazdagodva- jelentette az etnikai iden-

titást. Ezt a törzset élesen megkülönböztette a többi sztyepei néptől beszélt nyelve, amely a magyar volt. Az ugor-magyar és az ogur (bolgár) török etnikai keveredés eredményeként kialakult magyar nép olyan nyelvet beszélt, amelyet egyetlen törökös kultúrájú nép sem beszélt, ezért a magyar nyelv vált az etnikai csoport integrációs tényezőjévé. A magyar identitás és a magyar nyelv egymástól elválaszthatatlanok. (A magyar nyelvről lásd részletesen jegyzetek1) Ez a nép tehát nem volt finn-ugor, nem volt bolgár (ogur) török, hanem beszélt nyelve és törökös kultúrája alapján, magyar etnikai identitású volt. A magyar etnikai identitás tehát ugor nyelvi eredet, amelyre törökös kultúra épült rá.

Állami szuverenitásról még nem beszélhetünk, mert a sztyepei népek -a legelők birtoklása miatt- állandó harcban álltak egymással, de a magyar etnikum elkerülte, hogy rabszolgaként tagozzák be, mert ismerte a lótenyésztést és legelőkkel is rendelkezett. A sztyepei népek állandó harcaik során számos etnikai piramisokon nyugvó birodalmat hoztak létre (szkiták, szarmaták, hunok, avarok, türkök, kazárok), de ezek labilisak voltak és csak időlegesen álltak fenn. A nomád népek politikai szervezkedése burkolt vagy nyílt hatalomgyakorlást jelentett, amelyet a „felülrétegzés” (az egyik népcsoport megszerzi a felső irányítást) és az ezt követő „rendbeszedés” (az alsó helyzetbe került népcsoport élére vagy külső vezetőt nevezett ki, vagy meghagyta saját vezetőit, de engedelmességre kényszerítette, vagy rabszolgaként különböző népcsoportok között osztotta szét) szabályozott (Deér, 2007:10-13).

A magyarság a sztyepei övezetben nyugati irányba sodródott önálló etnikai identitással, mint ezt Sudár Balázs írja: „Noha a magyarok csak a 9. század első felétől jelennek meg a történeti forrásokban, de ez nem jelenti azt, hogy azelőtt ne léteztek volna. Éppen csak más néven említettnek, sőt valószínű, hogy a rájuk értett nevek (hun, avar, szabir, onogur, turk, stb.) nem mind ugyanarra a „magyar” népre vonatkoztak, hanem annak egy-egy etnikai összetevőjére. A kora középkori népek kialakulása több szálon futó esemény volt, ekként a különböző hiteles források, ha nem is mindig egyeztethetőek össze, de jól megférhetnek egymással” (Sudár, 2015:128). Vagyis a magyarság identitását törzsi szervezetet alakítva megőrizte, és más etnikumok (alánok, szarmaták, oguz törökök, vagy a hunok és az avarok stb.) csatlakozásával a heterogenitást is növelte, de mindig „rendbeszedték”. Eközben magyar etnikai néprészek le is váltak a magyar törzsről különböző irányokba. A kompország-hídország alternatíva még nem vetődött fel.

Szent István keresztény, szuverén magyar államának eredete

A magyarság – a sztyepei-övezetben – nyugat felé sodródva elérte Etelközt, mint Deér József írja: „Etelköz a nyugat felé tartó népek nagy temetője volt, ahol már beleütköztek a letelepült népek gyűrűjébe, s keleti rokonaik nyomása alatt rendszerint néhány évtized alatt felmorzsolódtak a kétféle vívott harcokban. A magyarságot ugyanaz a sors fenyegette, mely később ezen a vidéken a besenyők, úzok és kunok törzsszövetségeit is elérte” (Deér, 2007:39).

A magyarság ekkor kihasználta a kazár birodalom gyengülését a meyer törzs „felülrétegzett” még hét törzset. Ezt a hét törzset és a csatlakozó három kabar törzset összevonta és „rendbe szedte”. Vérszerződéssel itt alapították meg a magyar államot, azaz a Magyar Nagyfejedelemséget, amely etnikai identitását és nyelvét tekintve heterogén volt, de az írásos források ettől kezdve ezt a törzsszövetséget -a türk elnevezéseket követve - „hétmagyarnak”

nevezték. A magyar állam tehát először – a Magyar Nagyfejedelemség alakjában- jött létre, mint ezt Szabados György megállapítja: „... a magyar az egyedüli, ma is létező európai nép, amelynek nemcsak első állami megszerveződése, hanem etnogenezise is a sztyepei kultúrkörben zajlott le, és amely ezzel a keleti örökséggel a középkori „Nyugat” szellemi-politikai világába integrálódott, s fejezte ki azon belül saját állami és etnikai ismérveit” (Szabados, 2015:159).

A jelenlegi szuverén európai államokat vagy Róma, vagy Bizánc mintáját követve alapították meg. A magyar államiség, azaz a Magyar Nagyfejedelemség eredetileg a sztyepei államiságok mintáját követte és történelmileg egyedi alkalmazkodással és az etnikai identitás kontinuitása alapján napjainkig fennmaradt. Jelenleg a szuverén magyar állam kivételes, sztyepei eredetű „képződmény” Európában.

Ezt követte a Kárpát-medence megszállása. A magyar – a többi itt megfordult sztyepei néphez hasonlóan – nomád kultúrájú nép volt- mint Deér József írja: Az az új lovasnép, mely a IX. század alkonyán tűnt fel a keleti láthatáron, mindenestül ennek a pogány világnak gyermeke, a keresztény Európával ellenségesen szembenálló nomád kultúrkörnek képviselője volt” (Deér, 2007:28). A keresztény krónikák „nemes egyszerűséggel” „barbárok” neveztek őket, pedig a nomád kultúrkör rendelkezett sajátos értékekkel. A magyarság nemcsak a pásztorkodást ismerte, hanem a földművelést és a szőlőművelést is, és a közösségeket jogi szabályozással és erkölcsi előírásokkal egységesítette és irányította. Ismerte a rovásírást, a magyar állam nagyfejedelmének hatalmát kozmikus eredet támasztotta alá (a szent turulmadár mítosza) és a fejedelmi család Attilától származtatta magát. Istenélménye is volt. Katonailag számottevő erő volt, ezért a letelepült keresztény népek -akik a hűbéri széthullás állapotában voltak- gyakran hívták egymás elleni harcaik során segítségül.

A Kárpát medence katonai védelme – erős, cselekvőképes központi hatalom alapján – szükséges volt. Nyugati szomszédunk – a német császár, akit a magyarok az avarokra emlékeztették- rögtön, már 907-ben támadást intézett a magyarok ellen, amelynek célja hasonló volt Nagy Károlyéhoz. Ez a külső támadás nem a sztyepei népek „felülrétegezés-rendbeszedés” logikáját követte, hanem a magyar állam megsemmisítése és a magyar etnikum szétverése – a bajor krónika egyes értelmezései szerint megsemmisítése- volt a célja. Ha ez sikerült volna, akkor a magyarság valószínűleg az Elba menti szlávok sorsára jutott volna. A pozsonyi csatában viszont a németek megsemmisítő vereséget szenvedtek, egészen az Enns folyó melletti Ennsburgig üldözték őket és a német császár is menekülésre kényszerült egészen Passau városáig. (Oberenns várának nevét a magyar népmesék „operenciás tengeren is túl” formulája őrizte meg). Ezzel konszolidálódott az a történelmi folyamat, amelyet már nem szervezett, tömeges betelepedésnek, hanem véglegesen honfoglalásnak nevezhetünk (Hóman 1941:120-121).

A honfoglalást követően a magyarok sztyepei harcmodorát kiismerték. A Magyar Nagyfejedelemséget két irányú expanzió fenyegette, Bizánc és a Német-Római császárság oldaláról. Harapófogóba került. A sztyepei elődökhöz hasonló pusztulást – amely a Kárpát medencét az i.e. 6-8 századi szkíta letelepedés óta, az ide beáramló sztyepei népeket elérte – csak úgy tudta elkerülni, ha felveszi a kereszténységet. A pusztulás veszélyét ismerte fel Géza fejedelem. Árpád után másodsor „rendbeszedte” a magyarságot. Felismerte, hogy mint Deér József írja: „A X. század végének öntudatra ébredt Európájában tehát nem volt többé helye

egy pogányhítű és erkölcsű nomád törzsszervezetnek” (Deér, 2007:56). Géza a törzsi hatalom rovására, erős központi hatalmat épített ki és megindította a kereszténység felvételét. Bizánc és Róma között az utóbbival szövetkezve kezdte meg a kereszténység felvételének megszervezését felülről lefelé haladva. A kereszténység felvételét megkönnyítette, hogy a kinyilatkoztatott egyistenhívó vallásokat a magyarok már a Fekete tenger vidékén megismerték.

Nyugat felé szövetségeseket keresett és ennek egyik jele, hogy a bajor király leányát, Gizellát adta feleségül Istvánhoz, aki a későbbi német-római császár II. Szent Henrik húga volt (Hóman, 1941:171-172). A lengyel és a cseh király ezzel egyidőben csak órgrófi család leányát feleségül venni, a koronát a német-római császártól kapta, ami azt jelentette, hogy mindketten a császár hűbéresei voltak. Szent István ilyen körülmények között 997-ben, 18 éves korában lett nagyfejedelmé választva.

István nem a császártól, hanem a pápától kapott királyi koronát, a német-római császár egyetértésével. Ez azt jelentette, hogy nem került hűbéri függésbe a császártól és Apostoli Királyként önálló jogot kapott a keresztény térítésre és az egyházszervezésre. Ezzel Szent István – nyugati legitimációval – egy szuverén, keresztény állam királya lett. Szent István a belső ellenállást legyőzve erős – despotikus vonásokat is mutató – központi hatalmat épített ki. Szétrombolta a törzsi szervezetet és királyi vármegye rendszert épített ki. Kötelező erővel szabályozta a vármegyék katona állítási kötelezettségeit. Hatalmát több tényező alapozta meg. Egyrészt az ország legnagyobb földesura volt, másrészt nálunk nem alakult ki hűbéri függési lánc, mert a király akarától függően döntötte el, hogy kinek adományoz földet és kitől veszi azt el. Képezte a keresztény egyház szervezetét. Érsekségeket és püspökségeket alapított. A közösségeket templomépítésre kötelezte. Szerzetesrendek létrejöttét támogatta. Megnyitotta a biztonságos Szentföldi zarándokutat az országon keresztül. Bekapcsolta országát az európai keresztény élet vérkeringésébe. Bambergben kápolnát alapított, Rómában zarándok templomot és szállást létesített. A clunyi keresztény mozgalommal épített ki szoros kapcsolatokat.

A keresztény Magyar Királyság állami szuverenitását megint a németek veszélyeztették, amikor II. Konrád német király országunkra támadott. Ez az egész német hadsereg fogságba esésével és rabszolgává süllyedésével végződött. A magyarság szervezett katonai hatalma védelmet nyújtott a nyugati és a keleti irányból jövő katonai támadásokkal szemben. Szent István szakított a katonai támadási hagyományokkal és biztos védelmi stratégiát követett. A magyar társadalom heterogenitását növelték a keletről és nyugatról betelepülő külföldi kisebbségek. Hidat alkottunk közöttük.

Szent István keresztény államának lényege Deér József megállapításával jellemezhető – mint írja: „A magyarok állama tehát már születésekor sem volt merő nyugati, vagy pláne germán kultúr import eredménye. Istvánról azt mondani, hogy ő a Nyugatot jelenti történetünkben, szemben az elődei által képviselt Kelettel, kevés és semmitmondó. Fajtája eltiprójának, az idegenek gyámolítójának beállítani hibás és nevetséges” (Deér, 2007:83). Szent István –hatékony és cselekvő központi hatalomra támaszkodva – megeremtetten a magyar középkor szuverén keresztény államát, amely akkoriban jelentős európai tényező volt. Nyitott volt a letelepedni szándékozó népek külső keleti és nyugati hatásaira, de nem másolta a hatásokat, hanem a nyugati értékeket a magyarság életkörülményeire és szociálpszichológiai jellemzőire figyelemmel honosította meg. Szent István szuverén állama híd szerepet töltött be.

MAGYAR ÁLLAMI SZUVERENITÁS, KERESZTÉNYSÉG ÉS ETNIKAI IDENTITÁS
A KÖVETKEZŐ ÉVSZÁZADOKBAN

A magyar állami szuverenitás

A magyar állami szuverenitást alapvetően a feudális széttagoltság, a főúri elitek hatalmi harcai veszélyeztették. A megosztottság a külső befolyás számára kedvező lehetőségeket teremtett. Orseolo Péter és Salamon is – miután a trónharcban gyengébbnek bizonyult – a német császárnak ajánlotta fel a magyar koronát, vagyis a német császár hűbéresévé vált. A feudális széttagoltság kétszer pogány lázadásoknak is kedvezett, amelyek során halomra öltek keresztényeket, köztük papokat és püspököket is. A szuverén, keresztény magyar államiséget a XI. században I. András és Szent László építette fel újra. A rendezett templomépítések folytatódtak, I. Istvánt és Imre herceget szentté emeltették. Nem sodródtunk kompországgként.

A tatárjárás majdnem megsemmisítette Magyarországot. A támadás ugyanis nem a sztyeppei népek hagyományos „felülrétegezési”, „rendbeszedési” elvét követte, hanem a magyarok kiirtását tűzte ki céljául. Az erős magyar etnikai identitásra alapozva IV. Béla újból hont alapított, védhető várakat épített, városokat létesített, de utána a feudális széttagoltság újból meghatározó tényezővé vált. Szilárd központi hatalmat Károly Róbert tudott kialakítani több évtizedes harc után az ország egyes területein uralkodó főurakkal. Nagy Lajos erős központi hatalma, szuverén állama után, Zsigmond uralkodása alatt, ismét feudális széttagoltság szakasza következett, amelynek Hunyadi Mátyás erős központi hatalmon és hatékony közigazgatáson nyugvó keresztény szuverén állama vetett véget. Halála után újból elhatalmasodott a feudális széttagoltság, az anarchia. A társadalmi összefogás hiánya képtelenné tette a magyarságot, hogy a terjeszkedő Török Birodalom és az expanzív Habsburg Birodalom harapófogójába kerülve ellenállást fejtsen ki. A történet a külső ellenség támadásának és a belső összefogás hiányának együttes következménye volt (Kisfaludy Károlynak igaza volt, amikor azt írta, hogy „ön-fia vágta sebé”).

1541-ben a szuverén magyar állam több évszázadra eltűnt. A magyar etnikai identitás azonban nemcsak fennmaradt, hanem a magyar etnikum egységének hajtóerejévé vált.

A magyar szuverén állam beolvadt két birodalomba: kettős kompországgá vált, mert két irányban kötött ki. Felosztották az országot, amely három részre szakadt (Erdély a török birodalom hűbéreseként viszonylagos önállósággal rendelkezett). Közben kudarcot vallottak azok a fegyveres kísérletek, amelyek a szuverén magyar állam helyreállítására törekedtek (Bocskai felkelés, Bethlen Gábor harcai, Zrínyi Miklós törekvései) kellő társadalmi támogatás és összefogás bázisán. A két birodalom fegyveres összecsapásában a magyarok mindkét oldalon részt vettek (vagyis az egyoldalúan a Habsburgok oldalára, vagy a Török Birodalom oldalára állt magyarok nemcsak megbontották a magyar összefogást, hanem még egymást is gyilkolták), végül a Habsburgok győzelme után nemcsak az állami szuverenitás reménye semmisült meg, hanem Lipót császár abszolutisztikus uralommal magyar báb közigazgatást hozott létre és az etnikai identitás megszüntetésére irányuló elnémetesítő politikát is folytatott. Egyirányú kompországgá váltunk.

Ez váltotta ki a vereséggel végződő, trónfosztó Rákóczi szabadságharcot. A század végén a Martinovics összeesküvést Ferenc császár elnémetesítő abszolutizmusa követte,

amelynek a reformkor ugyan lazított a feltételein, de a szuverén magyar államiság újra alapítását célul kitűző 1848/49-es szabadságharc veresége után Schwarzenberg herceg elnémetesítő abszolutizmusa épült ki, Ferenc József császár parancsára. Ezt ideológiai szempontból is megalapozták – mint Julian Chownitz írta, *Handbuch für Auswanderer nach Ungarn* (Kézikönyv Magyarországra kivándorlók számára) című könyvében: „Az igen alacsony, gazdasági, ipari és kereskedelmi fejlődési fokon álló Magyarország gyarmatosítása mind az osztrák császárságnak, mind Németországnak, mi több: egész Közép-Európa számára létfontosságú”. Ehhez még hozzáteszi: „A magyarok minden jót a németektől kaptak; a kultúra áldásait is neki köszönhetik; mikor a magyarok még valahol a Dnyeszter környékén kóboroltak, a mai Magyarország területén már német városok virágoztak. Ezért nem szabad a betelepülő németnek azt érezni, hogy ő itt vendég; ezért nem szabad a magyarokat házigazdának tekinteni. A magyarok csupán elmaradott bennszülöttek (Eingeborenen!), akik alig várják a német civilizáció áldásait” (Idézi: Nemeskürthy, 1981:14-15).

Schwarzenberg rendeletet adott ki a német nyelv és osztrák törvények kötelező használatáról, a vármegyéket megszüntette és helyette körzetekre osztotta az országot, megszüntette a magyar iskolákat és eltüntette a cégtáblákról a magyar feliratokat. Találón jellemzi a helyzetet Kemény Zsigmond, amikor ezt írja: „Egy parton vagyunk, hová a zivatar vetett ki s nem evezőink vitték” (Idézi: Nemeskürthy, 2012:746).

Pedig Metternich – aki Angliába emigrált – írt egy figyelmeztető levelet Schwarzenbergnek: „A magyarországi bajoknak csak a magyarok közreműködésével vethetünk véget. Ez az ország nem tűri a beolvasztás politikáját; másról, mint kölcsönös együttműködésről nem lehet szó. Magyarország mind kiterjedését, mind belső erőit tekintve a birodalom legfőbb része. A magyar nemzetiséget lehetetlen eltörölni” (Idézi: Nemeskürthy, 2001:375).

Szent István királysága

Szent István királysága óta a kereszténység – két vesztes pogány lázadástól meggyengítő hatása ellenére – tovább terjedt az országban és a szerzetesrendek működésének segítségével erősödött. A magyar kereszténység - a következő századokban – időazonosságban élt a keresztény Európával (Paulus De Hungaria domonkosrendi szerzetes Bolognában tanított egyházjogot és Alexander De Hungaria Párizsban volt a hittudomány professzora). Szent László bencés kolostort alapított Somogyváron. A ciszterciták számára is kolostorokat építettek (az elpusztult Cikvádor és Zirc). Az alapítással egyidőben II. István támogatta a premontreiek kolostor építkezését. A domonkos és a ferences rend is megtelepedett az országban. Magyar szerzetesrendeket is alapítottak. A stefaniták ugyan rövid idő alatt eltűntek a pálosok azonban még napjainkban is léteznek. A szerzetesrendek tevékenysége révén az országba kerültek új eszmék és könyvek, értékes műalkotások. Ismertté váltak a korszerű kézműipari eljárások, építészeti megoldások, könyvmásolási technikák. A szerzetesrendek meghonosították az országban a legfejlettebb mezőgazdasági eljárásokat. Az írásbeliséget is terjesztették.

A magyarok a kereszties hadaknak – Bouillon Gottfriednek is – számos alkalommal rendezett átvonulást biztosítottak Jeruzsálem felé. A seregek ellátásáról gondoskodtak, vezetőiket gazdagon megajándékozták. III. Béla Lászlót, a lovagkirályt emeltette szentté.

A reformáció a keresztény vallás befolyását tovább erősítette és ennek köszönhető, hogy a magyar etnikai identitás a szuverén állam bukását is túl élte. A magyar nyelv mindennapos használata még a magyar identitás irodalmi, festészeti és kulturális értékeit is gyarapította és a szétszakadt országrészek között a kulturális együttműködés fennmaradt és erősödött. A reformáció megerősítette az időazonosságot, az egyidejűséget az európai kereszténységgel.

A magyar identitás

A magyar identitás területén az 1222-es Aranybulla nyomán kialakult a nemesi nemzet. Werbőczy Hármaskönyve pedig kizárta a nemzetből a jobbágyságot. Az identitás ketté hasadását fokozta, hogy a „harmadik rend”, a városok nem tudtak meghatározó befolyást gyakorolni az események menetére. Az etnikai identitás heterogenitása tovább erősödött. Vallonok és szászok települtek be, olaszok és besenyő törzsek is. A király alattvalóiként éltek itt mohamedán borkereskedők, örmény keresztény és zsidó közösségek is. A keleti bevándorlás lényegében megszűnt.

A magyar identitás meghatározó tényezője maradt a magyar nyelv, amelynek emlékei 1150-től kezdve írásban is fennmaradnak (Halotti Beszéd, Miatyánk, Ó-magyar Mária Siralom). Európában egyedülálló, hogy jelenleg is értjük ezt a nyelvet, amely nem mondható el – többek között – a német, az olasz és az angol nyelvről. A magyar állam megszűnt, de a reformáció az etnikai identitásra hatott. A lelkészek magyarul beszéltek nemcsak a templomban, hanem a mindennapi problémák megoldásánál is. A magyar nyelv és a magyar kultúra fejlődésének a reformáció lendületet adott. Az eredményt Horvát István a reformkor idején a következőkben összegezte: „Nyelvünk fokozatosan diplomatikai nyelvvé, a törvények, közigazgatás és a nyilvános tanítás nyelvvé emelkedett, miáltal úgy tudományos kultúránk, mint tökéletesedésünk oly rendkívüli és oly nagyszerű növekedést nyert, hogy V. Ferdinánd alatt a magyar nyelv és irodalom szempontjából méltán új korszak kezdődhetik” (Horvát István: *Magyar Irodalomtörténet* Pauler Tivadar lejegyzésében. *Magyar Irodalmi Ritkaságok*, XXVIII. szám. Idézi: Nemeskürthy, 2012:571).

A magyar kultúra Európában elismert értékeket tartalmazott. Ennek csak egyik példája, hogy Eötvös József *A falu jegyzője* című regénye 1850-ben – a Schwarzenberg önkényuralom idején – Angliában is megjelent, 1853-ban jelent meg a második kiadás. A könyv értékeit tizenkét tekintélyes angol folyóirat méltatta, köztük a *British Quarterly Review*, amikor ezt írta: „Mi is csak néhány íróval dicsekedhetünk, akik ugyanilyen magaslatokra tudnak eljutni. Az a nyelv és irodalom pedig, mely e regény bölcsője volt, a műveltségnek csakis magas fokát képviselheti” (Idézi: Nemeskürthy, 2012: 625).

A kulturális haladás ellenére lényegében 1848-ig fennmaradt a nemesi rend uralma a polgárság periférikus helyzete és a jobbágyság elnyomása, amely elmaradást eredményezett az európai haladás főáramától, a polgárosodástól és a polgári nemzeti fejlődéstől. Azok a belső erők, akik ezt problémának tartották és a polgárosodási irányba mutató elmozdulást tartottak szükségesnek nem tudták megvalósítani elképzeléseiket. Jól példázza ezt a XVIII. században Berzeviczy Gergely, aki könyvében (*De commercio et industria Hungariae*, Lócse, 1797), az elmaradottságot úgy kívánja felszámolni, hogy az új társadalomban legyenek a parasztok szabadok, földet is adjanak nekik, a nemesség adózon és vegyék el az egyházi földbirtokokat. Széchenyi hasonló irányú részletes és hatékony érvelése sem törte meg a maradi erők ellenállását, csak 1848-ban fogadott el a nemesség a polgárosodás irányába mutató törvényeket, de ezek a szabadságharc leverésével lényegében megsemmisültek.

OSZTRÁK-MAGYAR KIEGYEZÉS 1867. RÉSZLEGES MAGYAR ÁLLAMI SZUVERENITÁS

Az 1867-es kiegyezés a nemzeti szuverenitást részlegesen és a magyar etnikai identitás kulturális önállóságát - európai értékeket létrehozva – biztosan és sokoldalúan alapozta meg Szent István államiségának 1541-es elvesztése után. A Habsburg önkényuralom megszűnt.

Deák Ferenc hívei az 1848-as áprilisi törvények maradéktalan teljesülését tekintették a tárgyalások alapjának, míg a 49-esek, Kossuth Lajos a teljes függetlenséget és Magyarország köztársaságá alakítását (vagy magyar király választását) tekintették céljuknak.

A kezdeményező lépést Deák Ferenc tette meg, amikor megjelentette a Pesti Naplóban 1865. április 16-án a „húsvéti cikket”. Ebben írta le, hogy felajánlja, hogy a birodalom szilárd biztonságának fennállásában a magyarok partnerek lesznek, feltéve, ha a birodalom elismeri az 1848-as törvényeket.

1865-ben a magyar parlamenti választásokon abszolút győzelmet szerzett Deák Párt vezetőjét, Deák Ferencet tették meg a magyar tárgyalódelegáció vezetőjévé. (Deák Ferenc személyiségéről lásd részletesen „jegyzetek2”).

1866-ban a Habsburg birodalmat - a piemonti vereség után – újabb vereség érte, ezúttal Königrätznél, a poroszoktól. Ez a vereség készítette Ferenc Józsefet Deák javaslatának elfogadására. Megkezdődtek a tárgyalások és a megegyezés után Ferenc Józsefet magyar királlyá koronázták és a magyarok elismerték, hogy a külügyek, a hadügyek és a hozzájuk kapcsolódó pénzügyek- közös ügyek.

Deák Ferenc javaslatára Ferenc József idősebb gróf Andrassy Gyulát kérte fel kormány alakításra 1867. február 17-én. A császár édesanyja, Zsófia főhercegnő szerint Andrassyt 1849-ben ténylegesen fel kellett volna akasztani, ahelyett, hogy csak jelképesen tudták ezt megtenni, mert Andrassy a magyar hadsereg ezredesként, Kossuth megbízásából a forradalom végén Törökországban tartózkodott. A kiegyezés lényegében az 1848-as Áprilisi Törvényeken alapult, de néhány kiegészítést is tartalmazott. A pontok közül az úrbér, valamint az ősiség eltörlését Ferenc József jóváhagyta a forradalom leverése után, ahogy a jobbágyfelszabadítást is, így azok már a tárgyalások kezdetén is érvényben voltak.

A gazdasági kiegyezésről úgy rendelkeztek, hogy azt tíz évenként kötelezően meg kell újítani Ausztria és Magyarország között (Wikipédia, Kiegyezés 2023:8-9). Magyarország a perszonáluniót (a két államnak ugyanaz a feje) leszámítva önálló, szuverén állam lett ismét. A hadseregek főparancsnoka Ferenc József lett, a monarchiát pedig csak és kizárólag a közös külügyminisztérium képviselhette külföldön (vagyis tulajdonképpen ez volt az egyetlen valódi minisztérium a három közös minisztériumból).

A közvetlen következmények nagyon kedvezően alakultak. Az 1868 évi negyvennegyedik törvénycikk leszögezte: „Bármilyen nemzetiségű állampolgár anyanyelvén szólalhatott fel a községi, törvényhatósági és az egyházi gyűléseken, anyanyelvén intézhetett beadványokat valamennyi hatósághoz, a kormányhoz is, s azokra anyanyelvén kellett választ kapnia” (Kolossa Tibor szövegét idézi Nemeskürthy, 2001:387). Európában a nemzetiségi kérdést Magyarországon kívül egyedül Svájc rendezte. A törvénycikk -Deák megfogalmazásában- azt is kimondta: „Magyarország összes honpolgárai politikai tekintetben egy nemzetet képeznek, az oszthatatlan, egységes magyar nemzetet, melynek a hon minden polgára, bármely nemzetiséghez tartozzék is, egyenjogú tagja” (Idézi: Ne-

mesküthy, 2001:387). Deák ehhez hozzáfűzi: „ha mi a nemzetiségeket megnyerni akarjuk, ennek nem az az útja, hogy őket mindenáron magyarosítsuk, hanem az, hogy velők a magyar viszonyokat megkedveltessük” (Idézi: Nemesküthy, 2001:388).

A kiegyezés után a vallásfelekezeteket is egyenjogúsították. Deklarálták az egyéni szabadság és a törvényelőtti egyenlőség megvalósításának szükségességét. Ezzel a polgárosodás, a polgári nemzet kialakulásának alapjait megteremtették, megerősítették. Sokoldalú regény és dráma irodalom bontakozott ki, a költészet és a színházi élet is ugrásszerűen fejlődött. Eötvös József a kiegyezéskor ezt írta: „Soha ily alkalom nemzetnek arra, hogy jövő nagyságát megalapítsa nem jutott... de vajon képes lesz-e nemzetünk hivatásának felfogására...S azok, kik a nemzet élén állnak, meg fogják-e érdemelni a bizalmat, mely őket felkarolta? Ez a nagy kérdés, melyre szorult szívvel gondolok” (Nemesküthy, 2001:386).

Páratlan mértékű gazdasági fejlődés bontakozott ki, azonban a fejlődés fonákján, pár évtized után - az erősödő szociális feszültségek miatt – élesen jelentkeztek azok a problémák, amelyeket a földosztás hiánya, a paraszti élet kilátástalansága okozott. Ez amerikai kivándorlásban, mélyszegénységben, de még paraszti lázadásban is kifejeződött. A polgárosodásban is fázis késésben maradtunk Nyugat-Európához viszonyítva.

Ferenc József felismerte Andrassy politikai és diplomáciai képességeit és 1871-ben kinevezte a Monarchia külügyminiszterének, ami a Monarchia második emberévé tette Andrassyt. Igazi politikai profi volt, akit Bismarck kancellár partnerének tekintette. Andrassy a Monarchia szákutcába vezető francia orientációját megakadályozta és porosz-osztrák szövetséget alapozott meg Bismarck kancellár partnerének tekintett. Ahogyan ezt Korniss Gyula írta: „A magyar államférfi világos előrelátása mentette meg a monarchiát a franciák vereségét bizonyára követő német bosszútól és felosztástól. Andrassy logikus észjárása tisztában volt azzal, hogy a porosz hegemonia alatt kialakuló német egység a történeti feltételek szükségszerű eredője, s így Ausztriának régi hatalmi állása vissza nem állítható” (Kornis, 1933-49). Andrassy elfogadtatta az orosz cárral Bosznia-Hercegovina okkupációját. (Andrassy személyiségéről lásd részletesen „jegyzetek3”).

A kiegyezés hosszú távú következményei viszont igazolták Eötvös József aggodalmát. A kiegyezést sok magyar még kezdetekben ellenezte. Passzív rezisztenciája mögött reakciós konzervativizmus, patópáloskodás húzódott meg. Csak elleneztek mindent, de semmiféle cselekvési programot nem dolgoztak ki. Mások a külső segítség illúziójában ringatták magukat, mint Vajda János írta: arra vártak, hogy „az angol hajóhad partraszálljon Debrecennél” vagy arra, hogy „Garibaldi lég-hajó-sereggel” felszabadítja országunkat. (Nemesküthy, 2012:728-729).

A századfordulón pedig nem érzékelték a világháború fenyegető katasztrófáját és túl becsülte a magyar nemzet erejét. Például a magyar hadsereg önállóságáért harcolt a magyar parlamentben. Csak gróf Tisza István ismerte fel, hogy így a magyaroknak a közelgő világégésben nincs esélyük, de vereséget szenvedett. A parasztság helyzetén sem javítottak, ezért a parasztság nem vált a nemzeti közösség részévé. A nemzetiségekkel sem kezdtek szövetségi politikát építeni, sőt a szentistváni gondolattal és az 1868-as nemzetiségi törvénnyel ellentétes -többek között a nemzetiségi iskolákat bezáró- erőszakos magyarosítási politikát folytattak. A nemesi réteg is elszegényedett. Az új, liberális államot szociális védőháló kiépítése nélkül akarták megvalósítani. Pedig Babits Mihály szerint: „Azon a 67-es alapon, a töretlen magyar jellem, ősi realizmusával, nagyot és tartósabbat alkothatott volna, semmint az az ország, mely 1918-ban süllyedt el” (Babits, 1939:552-553).

KONSZOLIDÁCIÓ TRIANON UTÁN. AZ ÁLLAMI SZUVERENITÁS
HELYREÁLLÍTÁSA

1918-tól a két „forradalmi esemény” és a francia beavatkozás következtében a trianoni béke a Szent Istváni Magyarország helyett még a magyar többség által lakott területeket is elvette. A maradék területen 1920-tól újból független és keresztény magyar államot alapítottak meg. A belső hibák és a külső erők miatt itt kötött ki a magyar kompromisszum.

Gróf Bethlen István nevéhez fűződik 1921-től kezdődően a „bethleni konszolidáció”, ami a Trianoni béke után a történelmi Magyarországból megmaradt önálló, keresztény magyar állam gazdasági, politikai és kulturális konszolidációját jelentette. Bethlen István kiemelkedő érdemeit még Gróf Edelsheim Gyulai Ilona, Horthy Miklós kormányzó menyje is elismerte (Edelsheim, 2001:244). Bethlen politikai konszolidációval kezdte meg tevékenységét. (Bencsik, 2001:107).

A kormányzat a külpolitikában kimondta a Habsburg ház (IV. Károly) trónfosztását, amit a nemzetgyűlés 1921 november 3-án elfogadott. Elérte, hogy a Jugoszlávok kiűrtsék a megszállt Észak-Bácska és Baranya magyarok lakta területeit, Burgenlandban pedig Sopron népszavazással döntött arról, hogy Magyarország része lesz (Ezért a Civitas fidelissima -leghűségesebb város- címet kapta a nemzetgyűléstől). Kezdeményezte Magyarország felvételét a Népszövetségbe, ami 1922 szeptember 18-án megtörtént. Ez azt jelentette, hogy az ország külpolitikai elszigeteltsége megszűnt, az ország „szalonképes” európai állammá vált. Lehetővé vált, hogy hivatkozzon a népszövetség alapokmányának 19. cikkére, amely a nemzetközi szerződések felülvizsgálatát elvileg lehetővé tette. A kormány előtt új lehetőségek nyíltak az információ szerzésre, szövetségesek keresésére és a határon túl élő magyar kisebbségek védelmére.

Bethlen a Szovjetunió felé is kapcsolatok kiépítésére törekedett. 1924 szeptember 5-én aláírták a szerződést a diplomáciai és konzuli kapcsolatokról, a kereskedelmi forgalommal kapcsolatos megállapodást pedig szeptember 12-én. A minisztertanács pedig a szerződéseket jóváhagyta. Mégsem jött Budapestre szovjet nagykövet, mert Horthy és a nemzetgyűlés ellenezte az egyezményeket, nem is beszélve a fajvédőkről. Csak a nagytőkések támogatták a megállapodásokat. Mi volt a magyarázata Bethlen kapcsolat felvételének? Erre a kérdésre Romsics Ignác válaszol, amikor ezt írja: „Bethlen 1924-26-ban a Szovjetunió felé is kapcsolatokat próbált kiépíteni. Ebben két szempont motiválta. Egyrészt a szovjet piac korlátlan felvevőképessége, amely a magyar gyáripar legtöbb értékesítési nehézségét megoldhatta volna. Másrészt az a körülmény, hogy Moszkva nem ismerte el a Párizs környéki békéket, s Besszarábia miatt Romániával nyílt határvitában állt. Bethlen feltételezte, hogy a besszarábiai kérdés Szovjetunió javára történő megoldása Erdély hovatarozásának felülvizsgálatára is befolyással lehet” (Idézi: Nemeskürthy, 1995:91). A híd szerep kialakításának törekvése kudarcot vallott.

A külpolitikai elszigeteltségből történő elmozdulásnak ezután a kudarc után viszont sikerebb fejezete lett a magyar-olasz kapcsolatok alakulása, amely 1927-ben -Bethlen római látogatása után- az olasz-magyar szerződés aláírásában érkezett a csúcspontjához (Nemeskürthy, 1995: 87-88). Ez a kisantant országainak fenyegetését némileg ellensúlyozta. Miként Bethlennek Bulgáriába, Görögországba és Törökországba tett látogatása is. A konszolidációt erősítette, hogy Bethlen Berlinbe, Párizsba, Londonba és Madridba is ellátogatott. Gyakorlatilag Bethlen a miniszterelnökség mellett a külügyminiszteri posztot is betöltötte. Magyarország nemzetkö-

zileg konszolidált helyzetét bizonyította, hogy olyan tekintélyes politikusok látogattak hozzánk, mint Grandi olasz és Zaleski lengyel külügyminiszterek, Izmet İnönü török miniszterelnök.

Széleskörű figyelmet keltett, hogy lord Rothermere angol sajtómágnás lapjában, a Daily Mailben vezércikkben írt Magyarországról és a trianoni béke igazságtalanságáról.

Bethlen csak az igazságtalan határvonalak etnikai alapú kompromisszumos megváltoztatásáról beszélt. 1928-ra azonban már úgy ítélte meg a helyzetet (már a jugoszlávokkal fennálló viszony javításáról is tárgyaltak), hogy a revízió gondolata nyíltan felvethető. Ebben az évben a Debrecenbe tartott beszédében megállapította: „Mi nem tartományokat veszítettünk el. Bennünket feldaraboltak...mi fajunk egyharmadáról örök időkre le nem mondhatunk. Ezt igazságul elfogadni nem tudjuk...Ha valaki a mellényét rosszul gombolta be, öltözékét csak úgy hozhatja rendbe, ha kigombolja, és azután jól gombolja be. Ezekre a határookra egy végleges békét felépíteni nem lehet. Ezekre a határookra fel lehet építeni egy börtönt, amelyben mi vagyunk az őrzöttek és a győzők az őrzők...nekünk más határookra van szükségünk” (Magyarország, 1985:158).

Belpolitikában a kiscgazdapártot olyan konzervatív alapállású egységes kormányzópárttá változtatta, amely egyaránt elutasította a baloldali és a jobboldali szélsőséges erőket. A Bethlen-Peyer paktumban (Peyer Károly a Szociáldemokrata Pártvezetője volt) rendezte a kormány viszonyát a szervezett munkásság által támogatott munkáspárttal. A kormány a Friedrich kormány kivételes intézkedéseit, így a cenzúrát is fokozatosan megszüntette. Ezzel az egyezmény-nyel Peyer újból legálissá tette a munkásság szervezkedését, Bethlen pedig biztosította, hogy ez a szervezkedés szélsőségektől mentes legyen. Bethlen megnyerte a három keresztény egyház támogatását, amelyek közül -katolikus többségű ország lévén- a Csernoch János érsek vezette katolikus egyház támogatása volt a legjelentősebb. A gazdag, nemzetközileg befolyásos bankári pozíciókat betöltő zsidóság (pl. Krausz Simon) is természetes szövetségesként könnyítette meg a magyar állam helyzetét a nemzetközi bankok világában. Ezt Krausz Simon 1937-ben megjelent, *Életem* című könyve is bizonyítja (Idézi: Nemeskürthy,1995:57).

Bethlen nem vezette be az általános, egyenlő és titkos választójogot. Ehelyett vidéken előírta a nyílt szavazást és a szavazati jogot is előfeltételekhez kötötte. Végeredményben a szavazók száma háromnegyedmillióval csökkent. A magyar parasztság egyenjogúságát biztosító földosztás is elmaradt. Korlátozott földreformot is engedélyezett, ami a parasztság földigénylési problémáit csak kis részben oldotta meg (1millió kataszteri hold földet osztottak szét). A nagy mértékű mélyszegénység miatt az ország szociálisan sebezhető volt. Ezek a konszolidáció gyenge pontjai voltak.

Bethlen 1926-ra stabil, a kormány mögött álló parlamenti többséget hozott létre. A nemzetgyűlés rendezett működését az obstrukcióhoz folyamodó ellenzékkel szemben Tisza Istvánhoz hasonló intézkedéssel biztosította. (Az obstruáló ellenzéket a parlamenti őrséggel távolíttatta el). Trianon óriási gazdasági károkat és szerkezeti aránytalanságokat okozott az országnak. Az infláció leküzdése és a gazdasági kibontakozás érdekében Bethlen -előnytelen feltételek mellett- népszövetségi kölcsönt vett fel. 1924 végére az államháztartás egyensúlya helyreállt, befejeződött a gazdaság újjászervezése. Pengő néven új, stabil értékű pénzt bocsájtottak ki az értékét veszített korona helyett. Ezt gazdasági fellendülés követte. Élénk, sokszínű szellemi élet bontakozott ki.

Teljesültek Bethlen politikai céljai, amelyeket Makkai János 1937-ben a következő módon foglalt össze: „Bethlen István gróf első célja az, hogy a trianoni Magyarország európai létét és fennmaradását biztosíthassa és megóvja, a központi hatalom megerősítésével, az állami és jogrend helyreállításával és a forrongó kedélyek lecsillapításával. A második célja az, hogy Magyarországon a nemzeti és keresztény irányzatot erősítse meg, életünkéből száműzze a baloldali, radikális, marxista és kommunista elemeket” (Idézi: Nemeskürthy, 1995:45). (Bethlen István személyiségéről lásd részletesen (Szegedy–Maszák, 1996:149-150). A gazdasági világválság Magyarországot sem kerülte el. Bethlen – miután nem érezte a kormányzó bizalmát – 1931-ben lemondott miniszterelnöki tisztségéről. (A konszolidációról és a válságról lásd bővebben Magyarország, 1985:126-174). (Bethlen István személyiségéről lásd részletesen „jegyzetek4”).

A JELENLEGI MAGYAR HELYZET

1932 után Németország külső befolyása fokozatosan erősödött, amely 1944-ben Magyarország katonai megszállásában fejeződött ki. Ezzel a magyar állam szuverenitása megszűnt és a németek nyílt hatalomátvételt szerveztek meg. 1945 után viszont újabb katonai megszállás következett. Ezért 1990-ig a szovjet birodalom részeként állami szuverenitásról nem beszélhetünk, mint ahogy tudatos nemzet építésről sem. 1947-re kiépült a proletárdiktatúra, amelynek során a fasiszta bűnösök helyett a demokrácia szükséges védelmét hangsúlyozva minden ellenzéki pártot és mozgalmat betiltottak, felszámoltak azzal az indokkal, hogy veszélyt jelentenek a demokráciára. Ez véres kegyetlenséggel történt (koncepciók perek, egyházi vezetők bebörtönzése, illetve kivégzése, koncentrációs táborok, kitelepítések, rendszeres kivégzések). A háborús bűnösök elleni megtorlást a politikai riválisok kiiktatása váltotta fel. Az erőszakot azzal indokolták, hogy az ellenzéki erők a demokrácia olyan esküdt ellenségei, akikkel nem lehet kompromisszumot kötni. Ezért „kénytelenek” voltak erőszakot alkalmazni. Az egyházakat is a demokrácia ellenségének nyilvánították és perekkel, a szerzetesrendek, az oktatási, a szociális- és az egészségügyi intézményeik államosításával sújtották azokat. Az etnikai identitás ellen is támadást indítottak. Kompország voltunk, amelyet a történelmi erővonalak először a Német Birodalomba, azután a Szovjet Birodalomba sodortak.

Végül, 1948-ra a hatalomra olyan kisebbség került, amelyet a Szovjet Birodalom választott ki és a hatalom gyakorlásában a megszálló szovjet csapatok katonai erejére támaszkodott. A magántulajdont megsemmisítették, állami és szövetkezeti tulajdont hoztak létre. Ezzel a társadalom tulajdonával egy kis gazdasági elit rendelkezett. A nemzeti eszmét nem választották el a nacionalizmustól, harcoltak az úgynevezett a nemzeti eszme megnyilvánulásai ellen, amelyet „magyarkodásnak” neveztek. Tétlenül és némán túrték, hogy a szomszédos országokban a magyar nemzeti kisebbség jogait megsértették.

Az 1956-os forradalmat és szabadságharcot katonai erővel eltiporták, amit a szovjet katonai megszállás újabb szakasza követett. A rendszerváltás után nyílt csak meg az állami szuverenitás és a nemzet építés lehetősége. 1990 óta az állami szuverenitás egyik sajátossága, hogy mivel a jelenlegi kihívások (gazdasági, pénzügyi, demográfiai, ökológiai) az államokat együttesen érik, ezért a magyar szuverén állam - a többi EU tagállamhoz hasonlóan – átadta

szuverenitásának egy részét az EU-nak. Természetesen ellenőrzési joga van, hogy az EU szintjén olyan döntéseket hozzanak és olyan cselekvési programokat valósítsanak meg, amely a magyar szuverén állam érdekeit szolgálják. Észrevételezi a következtetlenségeket, a késedelmeskedést és saját véleményét hangoztatja akkor, ha az EU politikai gyakorlat ellentétes a magyar érdekekkel. Javaslatokat tesz a változtatásokra.

A szuverenitás másik szintje az interdependens szuverenitás, amelyben számos egymással határos szuverén állam egyeztetett módon lép fel valamilyen regionális kihívás ellen. Ezen a területen Közép-Európában kihasználatlan lehetőségek vannak.

Mindkét szint alapvető fontosságú, mert a jelenlegi kihívásokkal egyetlen állam sem tud egyedül sikeresen szembenézni. Ezért teljesen indokolt, hogy az egyes államok átadják szuverenitásuk egy részét (az ellenőrzési joguk fenntartásával) átfogóbb szintekre. Azonban átadás helyett a szuverenitás elvétele a gazdasági, a politikai vagy az ideológiai nyomás gyakorlás eszközeivel -vagyis nem átadás, hanem erőszakos elvétel- az másik eset. Ez az egyes államok, így a magyar állami szuverenitás esetén is a szuverenitás megcsonkítását jelenti. A magyar állami szuverenitás pedig jelenleg ilyen törekvésekkel néz szembe és küzd ellenük. A megcsonkítás célja a magyar állami szuverenitás meggyengítése addig a mértékig, amikor a szuverenitás már megsemmisíthető az Európai Egyesült Államok létrehozatalával.

A magyar állami szuverenitás megőrzése és a nemzet építés nem pártpolitikai dimenzióban helyezkedik el. A megőrzés és az építés a mindenkori magyar kormány és az államhatalom felelőssége és feladata. Az ezzel ellentétes szándék elfogadása is a mindenkori magyar kormány felelőssége. Minden esetben szükséges az osztársadalmi vélemény kikérése és annak figyelembevétele.

Két alternatíva lehetséges Magyarországon esetében. Kompország leszünk-e vagy hídország? Olyan kompország, amely -szuverenitás és társadalmi összefogás hiányában- tehetetlenül ide-oda sodródik az áramlatok változásának megfelelően – amelyben egyirányú nyugati dominancia és alávettség valószínű- vagy olyan híd, amely -egy megosztott világban- Nyugatot és Kelet között jelent járható utat. A két alternatíva logikája ellentétes. A kompország ide-oda hányódik és csak akkor nyugszik meg, ha valamelyik oldalon kiköt. Hol van az a biztos kikötő, ahol nem veszítjük el az állami szuverenitásunkat és nem válik mellékes tényezővé az etnikai identitásunk? A kikötött komp kiszolgáltatott helyzetű, önálló cselekvésre nem képes egy nagy valószínűséggel várható bizonytalansággal teli időszakban.

A híd funkció viszont Magyarországon konkrét helyzetére alkalmazva azt jelenti, hogy a Nyugat és Kelet irányába egyaránt érvényesülő és tovább épített nyitottság jelent biztonságot. Miután hosszú távon kalkulálni kell a bizonytalanságokkal, ezért, és geopolitikai szempontból is következik, a nyitottság, a híd szerep kiépítésének szükségessége. A híd szerep kiépítése kiegyensúlyozott és egyre növekvő cselekvési teret biztosíthat a kompország alternatívája viszont nem. Nem jelent azonban abszolút biztonságot. A híd szerep azt jelenti, hogy az Európai Unió jelenlegi stagnálását érzékelve, a magyar állam törekszik az Európai Unió olyan megreformálására, amely a tagállamok érdekeit jobban szolgálja. Emellett törekszik a keleti országokkal is a kapcsolatok fejlesztésére. Kapcsolódik a kínai gazdasági fejlesztésekhez és fontos, hogy a Türk Tanács országai – mivel rokonnak tekintik és szeretik a magyarokat, valamint ismerik és elismerik értékeinket – készek legyenek a gazdasági, a politikai együttműködés és a kulturális kapcsolatok fejlesztésére.

A híd szerepet csak szilárd állami szuverenitás és erős etnikai identitás alapján lehet kibontakoztatni. A híd funkció betöltésének kiinduló feltétele a nemzeti összefogás. Jelenleg a híd-funkció megteremtésének feltételein célszerű gondolkodni és ilyen irányban cselekvési programokat is célszerű kidolgozni. Ez a szuverén állam fenntartásának egyik garanciája.

Minden irányban nyitottnak kell lenni a külső eszmékre és értékekre. A nyitottság akkor szolgálja a nemzeti érdekeket, ha úgy lesznek honosítva, hogy az nem kritikátlan átvételt, vagy megalázkodást jelent. Más a helyzet azokkal a külső beavatkozásokkal, amelyek világnézeti orientáció által vezérelt és irányított, gazdasági, politikai és ideológiai természetű kényszerek.

A globális érdek érvényesítés olyan ideológiai hiedelemrendszer alkotott meg, amely elméletekből, meggyőződésekből és mítoszokból áll és ezt az ideológiát nemzeti érdekként kísérli meg feltüntetni. A nemzeti érdek érvényesítés hiányában ez az ideológia nemzeti szinten üres. Az ideológia ebben a dimenzióban a sajton a lyuk. Az ürességet steril spekuláció, a demokrácia megsértésének vádja, a tények elferdítése, nem a valóságra illő álmodozás és minden fajta kompromisszumra való képtelenség tölti ki. A látószög az ideológiai, világnézeti orientáció miatt eltorzult.

A világnézeti alapozottságú politika másik problémája, hogy csak egy választ ismer a politikai problémákra. A tőle eltérő véleményeket helytelennek tekinti. Semmiféle eltérést nem tekint egyenrangúnak. Ha egyáltalán tárgyal a saját álláspontja helyességéről, akkor meggyőződése, hogy bármely másik álláspont másodrangú vagy hibás. Kizárólag saját álláspontját tekinti demokratikusnak. Ezzel indokolja, hogy kénytelen erőszakkal megvédeni a demokráciát a jogállamiságot sértő ellenzéki erők ellen. A lengyel események egyértelműen mutatják, hogy az ellenzéki pártok esetleges hatalomátvétele esetén erőszakos hatalmi lépések valószínűsíthetők, amelyeket a demokrácia korábbi megsértésével indokolnak. Ezt az Európai Bizottság némán tűri. Pedig a politikában csak kompromisszumok segítségével lehet előre haladni, problémákat megoldani.

Szembe tud-e fordulni a jelenlegi kormányzat és államszervezet a magyar nemzeti érdekeket sértő gazdasági és politikai kényszerekkel, amelyek a magyar állami szuverenitást és nemzeti identitást veszélyeztetik? Szembe tud-e fordulni azokkal a belső erőkkel, akik elfogadják és szolgálják ezeket a külső kényszereket? A külső erők célja belső anarchia vagy a nemzetet megosztó pártviszály kirobbantása és ennek eszközei a nekik engedelmessé váló belső erők. Ezek a belső tényezők (pártok, NGO-k, média) önálló nemzetépítési programmal nem rendelkeznek, csak a globális programok és célok megvalósítására és szolgálatára alkalmasak. Gyakorlatukban a demokrácia demagógiává fajul. A hangzatos jelszavak mögött ugyanis nincs cselekvési program, csak a demokrácia megsértését hangoztató vádaskodás. Pedig a demokrácia – mint minden politikai rendszer – lényege a cselekvési programok megvalósítása.

A nemzetépítésben jelentősen előre haladt az ország. Magyarországon a többségi magyar identitás csak csonka magyarságot jelent. Ezért fontos a további építkezés, amelynek belső garanciája, hogy a politikai szélsőségeket a periférián tartsuk. Vegyük figyelembe Arisztotelész intelmét – mint írta: „Az az állami közösség a legjobb, amely a

középen állók bázisán nyugszik...ennek ad döntő súlyt és így megakadályozza valamely szélsőség túlsúlyát” (Filozófia, Springer Hungarica, 1996:53). Ez csak a vagyonos felső rétegeket, középrétegeket megterhelő szociális felelősség vállalása esetén, a szegénység elleni harcban valósulhat meg. A szociális védőháló kiépítése az állami szuverenitás belső alapja. A nemzetépítés másik, külső veszélye a szomszédos országokhoz fűződő rendezett, együttműködő politika kibontakoztatásának hiánya. Ezen a területen még sok a tennivaló. Ez csak akkor haladhat előre, ha a nemzet építést, a magyar együttműködést összekapcsoljuk az országhatárok megváltoztathatatatlanságának tételével.

A kormány a nemzetépítés fontos tényezője, pozitív és negatív értelemben egyaránt. Azonban a folyamat csak a társadalmi mozgalmak, a civil szervezetek és az alapítványok hozzájárulása esetén eredményes.

Veszélyt jelent, ha a kormányok kisajátítják a nemzetépítést és nem tekintik alapvető fontosságúnak a társadalmi mozgalmak és a civil szervezetek aktív, önálló és gyakran a kormány konstruktív kritikájában is megnyilvánuló tevékenységét.

A magyar nemzet stabilitása – más nemzetekhez hasonlóan – az etnikai identitás szilárdságához, az állam szuverenitásához, a közösségi szintek (szomszédos viszonyok, települések, régiók) összefogásának intenzitásához és akció képességéhez, valamint a család stabilitásához kapcsolódik.

Az etnikai identitás az állami szuverenitás erős támogatója, de a periférián gyenge pontok is fellelhetők. Az etnikai identitás fontos belső összetevője a családi stabilitás. Ezt már évezredekkel ezelőtt Konfucius is felismerte. A „Nagy Tanítás” című művében így ír erről: „Ha valaki országát kormányozni akarja, akkor először saját családját kell rendben tartania. Ha valaki a családját rendben akarja tartani, akkor először saját jellemét kell kialakítani” (Idézi: Filozófia, Springer Hungarica, 1996:23). Arisztotelész a család fontosságára más oldalról világít rá-mint írja:” A család még alapvetőbb, mint a falu, ez pedig még inkább, mint az állam és ezért a családot, mint a társadalom természetes rendjét előnyben kell részesíteni, akkor is, ha az állam lényeges mértékben felelős a fiatalság neveléséért” (Filozófia, Springer Hungarica, 1996:53). Az etnikai identitás akkor válik állami szuverenitást és nemzet építést támogató erővé, vagyis a társadalmi támogatottság akkor erős, ha a helyi közösségekben ez a támogatás szilárd akaratként jelenik meg, amelyet civil szervezetek, társadalmi mozgalmak teremtenek meg és kiegyensúlyozó befolyást gyakorolnak a természetüknél fogva centrifugális hatású pártpolitikai viszonyokkal szemben.

A magyar etnikai identitás és a kisebbségi identítások egységes állami szuverenitást és nemzetépítést támogató ereje alapvetően a belpolitikában dől el. A nemzetépítés a szomszédos országok politikájától is függ. Az állami szuverenitásért folytatott harcban pedig a mindenkori kormány tehetetlen helyzetbe kerül erős, társadalmi-közösségi és nemzeti összefogáson alapuló támogatás nélkül.

JEGYZETEK

- ¹ A magyar nyelv összeragasztó (agglutináló), amíg az indoeurópai nyelvek hajlító (flektáló) nyelvek. A névszóra-
gozásban 21 ragos alakot használ, amíg az indoeurópai nyelvek 4-5 névszóragozást tartalmaznak. Nem ismerik
a nálunk használatos birtokos személyragozást és az ikes és iktelen, az alanyi és tárgyias ragozást sem (Zsirai,
1939:193-217).
- ² „Deáknak köszönhető, hogy a magyarság egésze kitartott a 48-as jogfolytonosság mellett, s nem hallgatott sem
az ókonzervatívok álrealisztikus, sem pedig az emigránsok ábrándos ígéreteire. Deák latinos formájú, gyökeres
magyarsága, mindig élénk igazságérzete és józan realista pillantása nagy hatással volt nemcsak a politikusokra
és arra a vidéki nemességre, mely a politika változásától várta nemzeti követeléseinek megvalósítását, hanem az
írók egy körére is...amely a kiegyezés előidejében a klasszikus népnemzeti magyarságot fejlesztette ki” (Szekfű,
1936:451). Kornis Gyula így jellemzi Deák Ferencet: „Deák ereje nem a reformokban, hanem a nemzet törvény
biztosította történeti jogainak szívós, de mégis hátra tekintő védelmében rejlik, amely a legtöbb újításban csupán
ábrándképeket lát. Amikor a 60-as évek elején a nemzet hite már megerősödik a kiegyezés lehetőségében, Deák,
a későbbi kiegyezés atyja, kétségeskedő marad, képzelete nem repül együtt a nemzet reményével, sőt egyenesen
korholja az ábrándozókat” (Kornis, 1933:61).
- ³ Andrassy kiemelkedően jó vágású, szép férfi volt. Sisi királynéval való kapcsolatához, ezért sok pletyka fűződött.
Kétségtelenül nagyon jó barátok, sőt politikai szövetségesek voltak. A magyarokat kedvelő, a bajor Wittelsbach
házból származó Erzsébet (Sisi)pedig, egyszer avatkozott életében a politikába: a magyar kiegyezésnél. Termé-
zetesen a magyarok oldalán és Zsófia főhercegnő, Ferenc József császár édesanyja ellen. Megjelent Deák Ferenc
halottas ágyánál is és Andrassy halálakor nyíltan hangsúlyozta, hogy Andrassyval a legjobb barátját veszítette el és
ez a barátság kölcsönös volt. Andrassy a politikai élet óriása és az élet császára volt. A párizsi hölgyek csak a szép
akasztottként emlegették, miután tudtak jelképes felakasztásáról. Mikszáth Kálmán így jellemezte a Vasárnapi
Újság 1906 december 27-i számában: „Andrassy Gyula gróf csúcsa volt a magyar úri nobilitásnak és a magyar
szellemnek. Ha Deák Ferenc a magyar paraszt inkarnációja, azoknak összes bölcsessége egy fejben, Andrassy a
magyar úr finomsága, charme-ja és szeretetreméltósága desztillált alakban. Nagy úr tudott lenni, a nélkül, hogy
gőgös legyen, mindenkit megnyert, sőt megigézett, a nélkül, hogy leereszkedőnek látszanék” (Tarján M. Tamás
<https://rubicon.hu/kalendarium>).
- ⁴ Általános vélemény, hogy Bethlen István kiemelkedő képességű, a reális politikai lehetőségeket és a szükségsze-
rűségeket felismerő személyiség volt. Szegegy Maszák Aladár véleménye hiteles, hiszen számos személyes be-
szélgetést folytatott vele. Ezt írta róla az emlékirataiban: „Arra is emlékszem, hogy nagy személyes varázs áradt
belőle, s ezt fokozta a természetes közvetlenség és kedvesség, amelyet a már befogadott emberek iránt tanúsított.
Mondanivalóját mindig nagyon világosan és logikusan fogalmazta meg, ezekben a beszélgetésekben nem volt
kétértelműség, homályosság és érzelmi elemek sem szerepeltek benne. Racionálisan, tárgyilagosan, indulatok
nélkül beszélt...Nagyképűségről vagy pózolásról szó sem volt, és türelmesen meghallgatta az ellenvéleményt.
Tudta, hogy van tekintélye, ezért sohasem hivatkozott rá, sem közvetve, sem közvetlenül, mert természetesnek
tartotta, azt a szerepet sem emlegette, amelyet egykor betöltött, nevekkel nem dobálózott. Ez a biztonság termé-
zetesen részben arisztokratikus is volt, a csontos, szikár, határozott profilú férfiről leritt a származás. Az arisztides
elemek azonban tökéletesen hiányoztak belőle. Természetesen tudott ignorálni embereket, akármilyen rétegből
származtak is, de neki nem okozott problémát az, ha olyan személyekkel került össze, akik nem az ő szűkebb tár-
sadalmi köréből kerültek ki” (Szegegy-Maszák, 1996:149-150). Tekintélye nem a hatalmi pozícióból fakadt. Ezt
bizonyítja, hogy 1935 után, amikor ellenzékkbe vonult, rendszeresen tanácsokat adott, mert Horthy és a hatalmi
elit más tagjai hívták és meghallgatták őt. Abból bajok származtak, ha nem hallgattak rá. 1935-től aggasztotta a
növekvő német befolyás, ellenezte a zsidótörvényeket, felháborodását fejezte ki a délvidéki vérengzés és a mun-
kaszolgálatosokkal szemben elkövetett kegyetlenségek miatt. Bűnös felelőtlenségnek tartotta az ország belépését
a II. Világháborúba. Emlékirataiban a belépésről ezt írta: „Nemzeti jelszavak zászlóját lobogtatva öntudatlan és
türelmes eszköztévé süllyedtünk egy idegen hatalomnak” (Nemeskürthy, 1995:284). Az 1943-as Don kanyarban
elszenvedett tragikus vereség után Bethlen a felsőház ülésén éles kritikát fogalmaz meg. Beszédében a következő
megállapításokat teszi: „Fel kell vetni a kérdést szükséges és helyes volt-e Oroszországnak hadat üzenni? Tisztá-

zódott-e, kik bombázták Kassát: oroszok vagy szövetségeseink? Szeretném látni a hadat üzenő minisztertanács jegyzőkönyvét, kinek milyen véleményük volt akkor?... A hadsereg vagy nem volt kellőképpen felszerelve, és akkor azokat felelősségre vonni, akik e téren mulasztottak; vagy jól volt felszerelve, de rosszul irányították; akkor pedig az irányítókat, a parancsnokokat” (Idézi: Nemeskürthy, 1995-262:). 1943-ban pedig felvetette Kállay Miklós akkori miniszterelnöknek a következőket: „próbáljon valamilyen formában érintkezésbe lépni a Szovjetunióval. Kállay ezt elhárította, és talán még a muszkavezető kifejezést is használta” (Szegedy-Maszák, 1996:176).

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Babits Mihály (1939): A magyar jellem történetünkben. 37-87. In: *Mi a magyar?* Szerk: Szekfű Gyula. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat, Budapest.
- Balogh Sándor – Gergely Jenő – Izsák Lajos – Jakab Sándor – Pritz Pál – Romsics Ignác (1985): *Magyarország a XX. században*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- Bencsik Gábor (2001): *Horthy Miklós*. Magyar Mercurius, Budapest.
- Csath Magdolna (2023): *Közgazdaságról közérthetően*. Kairosz Kiadó, Budapest.
- Deér József (2007): *Pogány Magyarság Keresztény Magyarság. Attraktor*. Máriabesnyő-Gödöllő. Eredeti megjelenés: Pogány Magyarság, Keresztény Magyarság. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, h.n. (Budapest), Szent István évében.
- Gróf Edelsheim Gyulai Iлона (2001): *Becsület és kötelesség 1(1918-1944)*. Európa könyvkiadó, Budapest.
- Hegedüs Lóránt (é.n. szerk): Gazdasági élet. In: *A mai világ képe*. Kornis Gyula, Gratz Gusztáv, Hegedüs Lóránt, Schimaneck Emil. III. Kötet. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
- Helmuth Schmidt (2010): *Nyugállományban*, Európa Könyvkiadó, Budapest.
- Hóman Bálint (1941): Magyar történet. I. kötet. In: Hóman Bálint és Szekfű Gyula: *Magyar történet*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
- Kornis Gyula (1939): *Az államférfi*. Második kötet. Franklin-Társulat, Budapest.
- David. C. Korten (1996): *Tőkés társaságok világhuralma*. Magyar Kapu Alapítvány EKF Hálózat, Budapest.
- Peter Kunzmann – Franz Peter – Burkhard, Franz Wiedmann (1996): *Filozófia*. Springer Hungarica Kiadó Kft, Budapest. Az eredeti mű: dtv-Atlas zur Philosophie (1991): Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. Kg. München
- Nemeskürthy István (2001): *Mi, magyarok*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Nemeskürthy István (1995): *Búcsúpillantás*. Szabad Tér Kiadó, Budapest.
- Nemeskürthy István (1981): *Parázs a hamu alatt*. Magvető Könyvkiadó, Budapest.
- Nemeskürthy István (2002): *Mi történt velünk?* Szabad Tér Kft, Budapest.
- Nemeskürthy István (2012): *A magyar irodalom története. I. kötet*. Szent István Társulat. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest.
- Nemeskürthy István (2012): *A magyar irodalom története. II. kötet*. Szent István Társulat. Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója, Budapest.
- Sudár Balázs (2015): A magyarok neveiről. In: *Magyarok a honfoglalás korában*, 2015. Szerkesztette: Sudár Balázs.
- Szabados György (2015): A korai magyar államiságról. In: *Magyarok a honfoglalás korában*, 2015. Szerkesztette: Sudár Balázs.
- Szárász Miklós György (2018): *Székelyek. Történelemről és hagyományról*. (258) Scolar Kiadó, 2018.
- Szegedy-Maszák Aladár (1996): *Az ember ősszel visszanez*. Európa-História, Budapest.
- Szekfű Gyula: Magyar történet. V. kötet. In: Hóman Bálint és Szekfű Gyula: *Magyar Történet*. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
- Színai Miklós – Szűcs László (1972): *Bethlen István titkos iratai*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- Tarján M. Tamás: Id. Andrassy Gyula lesz a Monarchia külügyminisztere. Rubicon
- Zsirai Miklós (1939): Nyelvünk alkata. In: *Mi a Magyar?* Szerk. Szekfű Gyula. magyar Szemle Társaság, Budapest.
- Váczy Péter (2010): A hunok Európában. Attraktor. Máriabesnyő-Gödöllő. Eredeti megjelenés: Váczy Péter: A hunok Európában. In: *Attila és hunjai*. Szerk: Németh Gyula. Magyar szemle Társaság, Budapest, 1940.
- Wikipedia: Kiegészés. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Kiegész%C3%A9s>. Letöltve:2023.10.29. 12.33
- <https://rubicon.hu/kalendarium/1871-november-14-id-andrassy-gyula-lesz-a-monarchia-kulugyminisztere>. Letöltve: 2023.11.01. 13.18